

200 km terrein had moeten prijsgeven) afgesneden waren.¹ Diezelfde dag drongen de eerste Russische tanks tot dicht bij Praga door, de op de oostelijke Weichseloever gelegen voorstad van de Poolse hoofdstad Warschau – voor de opperbevelhebber van het Poolse Ondergrondse Leger, generaal Bor-Komorowski, voldoende reden om, teneinde te voorkomen dat de Russen zouden zeggen: ‘*Wij hebben Warschau bevrijd*’, het sein te geven tot een algemene opstand; deze moest de volgende middag, 1 augustus, worden ingezet.

★

Het is noodzakelijk, de achtergrond van Bors besluit kort te belichten.

Het belangrijkste dunkt ons dat de meeste Polen, wier voorvaderen vooral in de negentiende eeuw door de Russen waren onderdrukt (er was van 1795 tot 1918 geen Poolse staat geweest), van een Russische overheersing niets wilden weten. Intussen hadden zij van het moment af dat het getij aan het Oostelijk front was gekeerd, reden die overheersing te duchten. De Poolse regering in Londen klampte zich aan Engeland en de Verenigde Staten vast, maar hoe konden die twee democratieën voorkomen dat het Rode Leger heel Polen zou bezetten, en zou daaruit niet voortvloeien dat de feitelijke macht ter plaatse bij Stalin zou komen te berusten? De Russische dictator wist precies wat hij wilde bereiken: de oostelijke helft van Polen (daar lagen o.m. Lemberg en Wilna welke door de Polen als ‘historische’ Poolse steden werden beschouwd) die in ’20 na een Pools-Russische oorlog aan Polen was toegefallen, zou weer Russisch worden (een deel van de bevolking bestond er uit Oekraïners) en Polen zou westwaarts opgeschoven worden tot aan de Oder. Dat nieuwe Polen diende een de Sowjet-Unie welgezinde, dus communistische, althans in hoofdzaak communistische regering te krijgen.

Zoals wij in deel 7 beschreven, drong de Poolse regering in Londen er in de lente van ’43 op aan dat het Internationale Rode Kruis zou gaan onderzoeken hoe enkele duizenden Poolse officieren om het leven waren gekomen wier lijken door de Duitsers in massagraven bij het Russische Katyn ontdekt waren en die volgens de Duitsers in de zomer van ’40 in hun krijgsgevangenenkampen door de Russen waren geliquideerd (dat was inderdaad geschied). Stalin had na die stap de diplomatieke betrek-

¹ In augustus wisten de Duitsers langs de Golf van Riga weer een 30 km brede corridor te openen.